

ГЛОССАРИЙ

3G (third generation)	Үшінші буын ұялы байланыс технологиялары — бұл жоғары жылдамдықты мобильді қолжетімділікті Интернет желісінің қызметтерімен және деректер арнасын құратын радиобайланыс технологиясымен біріктіретін қызмет-тер жиынтығы.
4G (fourth generation)	Жоғары талаптары бар ұялы байланыс буыны. Төртінші буынға жылжымалы абоненттерге — 100 Мбит/с және стационарлық абоненттерге — 1 Гбит/с асатын жылдамдықпен деректерді беруді жүзеге асыруға мүмкіндік бе-ретін перспективалық технологиялар жатады.
5G (fifth generation)	Жоғары жылдамдықты сымсыз Интернет, деректерді алу/беру жылдамдығын арттыру және диапазонды кеңейту арқылы деректер мен байланыс қызметтеріне тиімді байланыс пен қолжетімділікті қамтамасыз ететін бесінші буын технологиясы.
ADSL (Asymmetric Digital Subscriber Line)	Асимметриялық цифрлық абоненттік желі — модем технологиясы, онда арнаның қолжетімді өткізу қабілеті шығыс және кіріс трафигі арасында асимметриялы түрде бөлінеді.
API (Application Programming Interface)	Бір компьютерлік бағдарламаның басқа бағдарламамен өзара әрекеттесу тәсілдерінің сипаттамасы.
ARPU (Average Revenue Per User)	Бір абонентке есептегендегі бір айдағы орташа түсім.
B2B (ағылш. Business to Business)	Заңды тұлғалар арасындағы коммерциялық қарым-қатынастарды білдіретін термин.
B2C (ағылш. Business to Consumer)	Заңды тұлға мен тұтынушы арасындағы коммерциялық қарым-қатынасты білдіретін термин.
B2G (ағылш. Business to Government)	Заңды тұлға мен мемлекет арасындағы коммерциялық өзара қарым-қатынасты білдіретін термин.
B2O (ағылш. Business to Operators)	Заңды тұлға мен байланыс операторлары арасындағы коммерциялық өзара қарым-қатынастарды білдіретін термин.
Big Data	Деректердің үлкен көлемін өңдеу.
Blockchain	Белгілі бір ережелерге сәйкес құрылған, ақпараты бар блоктардың үздіксіз тізбегі. Көбінесе блоктар тізбегінің көшірмелері бір-біріне тәуелсіз әр түрлі компьютерлерде сақталады.
CDMA (Code Division Multiple Access)	Кодты бөлумен бірнеше қолжетімділік, цифрлық ұялы (сымсыз) байланыс желісі. CDMA сымсыз байланыс жаб-дығын халықаралық байланыс стандарттау ұйымы үшінші буын желілерін құру үшін ең перспективалық ретінде ұсынады.
DWDM (Dense Wave Division Multiplexing)	Тығыз толқындық мультиплекстеу технологиясы, мультисервистік және мобильді желілердің тірек инфрақұрылы-мы үшін ең сенімді технология болып табылады, желінің өткізу қабілеттілігін күрт арттыруды қамтамасыз етеді және түбегейлі жаңа байланыс қызметтерінің кең жиынтығын жүзеге асырады.
EBITDA (Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization)	Компанияның несие, табыс салығы және амортизация бойынша пайыз шегерілгенге дейінгі пайдасы.
ESG факторлары (Environmental, Social, Governance)	Қоршаған орта факторлары, әлеуметтік факторлар және басқару факторлары.

Firewall	Компьютерлік желілер немесе хосттар арасындағы санкцияланбаған немесе қалаусыз хабарламалардың алдын алуға арналған технологиялық кедергі.
FMC — One contact (fixed mobile convergence)	Тіркелген және ұялы байланысты біріктіретін, әрі қарай коммерциялық пайдалануға ауыстырылатын технология.
FTTH (Fiber to the Home)	Үйге оптоталшықты кабель (жеке/ жеке үй дегенді білдіреді).
FTTx (fiber to the x)	Оптикалық-талшықты қосылу технологиясы.
FWA (Fixed Wireless Access)	Оптоталшықты байланыс желілерімен қамтылмаған аймақтарда қолданылатын 4G негізіндегі сымсыз интернет технологиясы.
GSM	Арналарды уақыт пен жиілік бойынша бөлетін цифрлық ұялы байланыстың жаһандық стандарты жоғары қа-уіпсіздікпен ерекшеленеді және 2G типті желілерде жұмыс істейді. Негізгі мақсаты — қоңырау шалу және хабар-ламамен алмасу.
GPON (Gigabit passive optical network)	Гигабиттік пассивті оптикалық желілер.
IaaS (Infrastructure as a Service)	Инфрақұрылым қызмет ретінде, мысалы виртуалды серверлер мен виртуалды желі; клиент кез-келген бағдарла-малық жасақтама мен қосымшаларды орната алады.
IPTV (Internet Protocol Television)	Интернет хаттамасы бойынша телевизия, сандық кабельдік теледидар операторлары пайдаланатын IP хаттама-сы бойынша деректерді беру желілеріндегі цифрлық телевизия технологиясы (стандарты), телевизияның жаңа буыны.
IP-транзит	BGP хаттамасы бойынша деректерді берудің заманауи оптикалық желілері арқылы Интернет желісіне басқары-латын және жоғары жылдамдықты қолжетімділікті ұсыну жөніндегі қызмет. BGP-Интернет желісінде қолданыла-тын дербес жүйелер арасындағы динамикалық бағыттау хаттамасы.
IoT (Internet of Things)	Интернет (сымды немесе сымсыз) арқылы жеке объектілерге салынған құрылғыларға ақпарат жіберуге және алуға мүмкіндік беретін технологиялардың жалпы атауы.
LoRa (ағылш. Long Range)	Бұл технология және аттас модуляция әдісі.
LTE (Long-Term Evolution)	Ұялы телефондарға және деректермен жұмыс істейтін басқа терминалдарға арналған сымсыз жоғары жылдам-дықты деректерді беру стандарты.
NPS (Net Promoter Score)	Тұтынушылардың өнімге немесе Компанияға адалдығын анықтау индексі (ұсынуға дайындық индексі), қайта са-тып алуға дайындықты бағалау үшін қолданылады. Бұл клиенттің адалдығын өлшеудің негізгі индекстерінің бірі.
OTT (Over the Top)	Интернет арқылы бейне қызметтерді ұсыну әдісі.
ROACE (Return On Average Capital Employed)	Орташа тартылған капиталдың табыстылығы.
SaaS (Software as a Service)	Бағдарламалық жасақтама қызмет ретінде, мысалы, электрондық пошта немесе басқа кеңсе қосымшасы; кли-ент қосымшаны пайдаланады, қосымшаның негізгі параметрлерін провайдер басқарады.
SAC (Subscriber Acquisition Cost)	Компанияның бір сатып алушыны тартуға арналған жиынтық шығындарын көрсететін метрика.

SDN/NFV	Бағдарламалық-конфигурацияланатын желі (Software -Defined Networks, SDN) және желілік функцияларды вир-туализациялау (Network Function Virtualization, NFV).
VAS (англ. Value-Added Services)	Қосылған құны бар қызметтер.
VPN (Virtual Private Network)	Виртуалды жеке желі — бұл басқа желінің (мысалы, интернет) үстінен бір немесе бірнеше желілік байланыстар-ды (логикалық желіні) қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін технологиялардың жалпыланған атауы.
WAP (Wireless Application Protocol)	Деректерді сымсыз жіберу хаттамасы. Хаттама портативті құрылғылардың Интернет желісімен байланысын орнату қажет GSM желілері үшін арнайы жасалған. WAP көмегімен мобильді құрылғының пайдаланушысы Ин-тернет желісінен кез келген цифрлық деректерді жүктей алады.
WIMAX (Worldwide Interoperability for Microwave Access)	Бұл шағылысқан сигналда объектінің тікелей көрінісі болмаса да, үлкен қашықтықта жоғары жылдамдықты қосылыстарды қамтамасыз ететін кең жолақты сымсыз байланыс технологиясы.
WLL (Wireless Local Loop)	Радиотелефон желісі мен стационарлық телефон комбинациясы болып табылатын байланыс технологиясының түрі.
АҚТБ	Автоматты қалааралық телефон байланысы.
АЕМ ТОБЖ	Ауылдық елді мекендердегі талшықты-оптикалық байланыс желілері.
ЕТҚ	Еншілес және тәуелді қоғам.
АКТ	ақпараттық-коммуникациялық технологиялар.
КӨЖ	Корпоративтік әлеуметтік жауапкершілік.
ШОК	Шағын және орта кәсіпорындар.
ЗТБ	Заңды тұлғалар бірлестігі.
ОҚКО	Ортақ қызмет көрсету орталығы.
КЖҚ	Кең жолақты немесе жоғары жылдамдықты интернетке қол жеткізу — модемді және жалпы қолданыстағы теле-фон желісін қолдана отырып, коммутацияланатын қол жетімділікті пайдалану кезінде мүмкін болатыннан асатын деректерді беру жылдамдығымен интернетке қол жеткізу.
БКМ	Бақылау-кассалық машина.